

ԱՐԴԱՆՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

Հասար 3 մեծալիք Իզմիրի մէջ

ԿԸ ՀՐԵՏԵՐԱԿՈՐԻ ԶՈՐԵՊԵՐԹԻ ԵՒ ՅԵՐԵՐԹ ՕՐԵՐԸ

Դուրսերը 4 մեծալիք Հասար

Յ. Գ. ՍԱԼԱՄԵՅԱՆ

Համարատու—Տնօրէն

Տ Ա Ր Ե Գ Ի Ն Կ Ա Ն Ի Կ

ԻԶՄԻՐ Օսմ. ոսկի 1
ԴՈՒՐՍԸ Մէճիտիյէ 6
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐ Ֆրանք 25

Ծ Ա Ն Ո Ւ Յ Ա Գ Ի Ն

5 զրուշ տղը ՄԷԿ ԱՆԳԱՍ
2 զրուշ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՍ
60 փարա ԵՐԵԲ ԱՆԳԱՍ

Պ. Բ. ՊԵՂԵՂԵՐԵՅԱՆ

Հիմնադիր

Խ. ԴԵՐԶԱԿԵԱՆ, Կը տնօրինէ բաժանորդագրութեան եւ ծանուցման վե-
րաբերեալ բոլոր գործերը: Ուղիւնէ—Պէտէսմէն

Որ եւ է գրութիւն, յօդուած կամ նամակ, որ ուղղակի ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԵԱՆ
կը վերաբերի, տնօրէնին կը ղրկուի: Այլի խան թիւ 17

ԻԶՄԻՐ

Շաբաթ, 10/22 Սեպտեմբեր

Արշալոյսի 1222 թիւին մէջ հետեւեալը գրած էինք. «Մեր հաւատարմութիւնը իմացուցած է. «ինք թէ, Պոստայի երկաթուղւոյն ներքեւ մնալով՝ անցեալ «օր հայ մը մեռած է նորա դիւ- «ակը հիւանդանոց փոխադրե- «ուած էր: Քանի մը օրէ ի վեր «չատեր գանգատեցան մեզ թէ, «հիւանդանոցը նոյն ատեն չէ «ուղէր ընդունիլ գիւղի, և թէ «գիւղեր ատեն ժամկոչները թա- «ղելու համար ճամբայ հանէր «են: Անք գիտէր թէ մեր եւ «կեղեցականօրէնքը կընէր» թէ «ոչ գիւղերը մեռել թաղել, սա «միայն իմացանք որ քանի մը «հայ երիտասարդներ տեսնելով «և կարծելով որ ապրեն է գիւ- «ղեր ատեն մեռել թաղել, եւ «գարձունք կուտան դիւղի դէ- «պի հիւանդանոց որ կրկին չըն- «գուցիւր և կըստիպուին եկեղե- «ցի դիմել և յաջողիլ վերջա- «պէս նոյն գիւղերը եկեղեցւոյ «պարտէզը վար դնել տալ դի- «ակը: Անք գիտէր թէ հիւան- «դանոցի վարչութեան կանոնն «ի՞նչ է այս մասին, և կամ թէ «գիւղերը դուրսէն մեռել չըն- «գուցիւր կամ ընդունիլ տրա- «մադրող կանոն մը ունի՞ կամ «ոչ, սակայն փափաքելի է որ «այս կերպ գայթակղութիւններ «չծագէին ի միտս ազգին պատ- «ւոյն:»

Այս տողերը ծանր եկեր են ոմանց, որ թէ և ծանր բնութիւն մը չունին եթէ ուշադրութեամբ կարդացուին: Վասնզի հոն դի- «տողութիւն եղած չէ ամենեւին, թէ հիւանդանոցի վարչութիւնը ԻՐԱՆԱՅԻ կամ ԱՆԻՐԱՅԻ, կամ ըստ չէ երբէք թէ «հիւանդա- «տունը եթէ գիւղեր ատեն դուր- «սէն մեռել չընդունելու կանոն մը ունի, այդ կանոնը ԼԱԻ է կամ ԴԵՆԵՐ է» այլ պարզապէս եւ ղերութիւն մը պատմուած է, սա միակ փոքրիկ և իրաւացի գիտո- «ղութեամբ թէ «փափաքելի է որ այս կերպ գայթակղութիւններ չծագէին ի միտս ազգին պատ- «ւոյն»: Այս է արդեօք ծանր թուած կէտը: Սակայն միթէ ազգին պատուոյն մնաւ բերող գայթակղութիւններ չե՞ն ծագել ուր հիւանդանոցի վարչութիւնն անմեղ ըլլայ, կամ միթէ «գայ- «թակղութիւն» բառը իր ազատու- «թիւնը չունի՞ հարկ եղած տեղը գործածուելու համար: Ի՞նչպէս

կրնան եղբայրացիներ, որ այդ բառն ուղղուած չէ նոյն ատեն հիւանդանոցի առջև դիւղեւորով դիակը ներս մտցունել ուղղուն- «րուն: Իրաւացի է ուրեմն յիշել հոս այն տաճկական առածը որ կըսէ «... վէրք ունեցողը թող քերուի:»

Իրաւացի է ուրեմն ըսել թէ, այդ գրութիւնը ծանր զգացող- «ները յանգէտս կընդունին որ գայթակղութեան տեղի տուող դէպ մ'է այդ որ պատահած է ի միտս ազգին և հիւանդանոցի պատուոյն, և թէ՛ եթէ հիւան- «դանոցի պատուելի վարչութիւնն ուղէր՝ կարող էր այդ եղբայրութեան տեղի չտալ: Անք ուղէր հոս եղբայրութեան մանրամասն պարա- «գաններն հրատարակել, վասնզի իրօք ազգին և հիւանդանոցի պատիւը նուիրական է և զայն անպատուող որեւէ պատահարի մը հեղինակներն արժանի են պատ- «ժոյ և հասարակաց խղճին դա- «տապարտութեան: Հասարակաց խիղճն ամենէ ահեղ դատարանն է, և անոր տուած վճիռը թէ և բարոյական, բայց անորադրելի է: Մենք իբր այդ հասարակաց խղճին թարգման, պարտաւորու- «թիւն ունինք ազգին և նորա որ և է մէկ վարչական ճիւղին պա- «տիւք հիւանդանոցի պատ. վար- «չութեան հետ միասին յարգել և պաշտպանել, և կընդգրկենք յիշ- «եալ վարչութեան, որ յօդուա- «ծի մերը գրուած պարբերու- «թիւնն ուշադրութեամբ կարդայ, և հասկնայ որ իրեն արարքը քննատառող իմաստ մը չունի ա- «մենեւին, եթէ ոչ, ինք յանգէտս տեղի տուած կըլլայ կարծեմք թէ իրօք քննադատելի արարք- «ներ ունի, երբ պատճառ ըլլայ ոմանց ըսել տալով թէ «հիւան- «դանոցի գաղտնիքը հարկ չէ որ հաշտուի»: Այո՛, կ'աղայենք այդ խօսքն ըսող պարսկին որ լաւ խորհի ըսածին վրայ, որպէս զի յանգէտս և յանդիմանելի չտայ հասարակութեան թէ հի- «ւանդանոցը գաղտնիքներ կը- «պարունակէ: Վասնզի մենք չենք կարծէր որ հասարակաց վերա- «բերող վարչութիւն մը գաղտնիք- «ներ ունենայ հասարակութեան անհուշակելի:»

Այժմ մէկգիւր կը յորդունք այս կէտը, առանց վրան ծանցանա- «լու, սա չափը միայն արժան կը համարինք ըսել որ, ցաւ կըլ- «գանք թէ վերոյիշեալ խօսքն ը- «սող պարսկը չգիտէր թէ ի՞նչ է լրագրութիւն մը, թէ ի՞նչ է հը- «րատարակութեան սկզբունքը:

Լրագիր մը, որքան ալ իր կու- «սակցութիւնն ու յայտնի գոյնն ունենայ, չգաղտնիք սակայն եթէ ոչ միշտ, դո՛նէ շատ պարագայից մէջ հասարակութեան կարծեաց թարգմանն ու հասարակաց խղ- «ճին գործիքն ըլլալէ, և հետեւ- «աբար յախուռն դատողութիւն մ'ըրած կըլլայ, երբ անոր չա- «հերուն սպանալ կը ցուցնէ ոք: Մեծ սխալ մ'է կարծել, որ ա- «մեն լրագիր ձեռք բերուաւ կայ միշտ.

Լրագիր մը, ըստ ընդհանուր սկզբան, դիտողութիւն մը կընէ որ և է կէտի նկատմամբ: Արդ, այդ կէտին մէջ չա՛հ ունեցողնե- «րը մէկ իրաւունք միայն ունին, այն է բացատրութիւն պահան- «ջել անկէ կամ հերքել և ուղ- «ղել անոր դիտողութիւնը կամ ընդհանր իր նոյն լրագրին և կամ ուղղած լրագրին մէջ, և ոչ թէ այլոց միջոցաւ: Այդ չա՛հ իրաւունքն ուղղակի կամ լրագրին անօր- «նութեան արժանապատուութեան դպչիլ: Արշալոյս-Արարատեանի ներկայ տնօրինութիւնը տա՛ւալին հրատարակութեան չտեսած յայ- «տարարած էր թէ, սկզբունք պիտի ունենայ իրեն անկախու- «թիւնն ու ազատութիւնը, և թէ՛ զերծ պիտի ըլլայ որ և է կու- «սակցական ոգիէ կամ ազգե- «ցութենէ: Այս սկզբունքը պի- «տի պահէ միշտ, և իր այս ըս- «կըզբան յենելով՝ ամենեւին և ա- «մենեւին փոյթ չընէր թէ իր չա- «հերը (զոր չունի) պիտի վնաս- «ուին: Այո՛, երբէք փոյթ չընէր առ այդ, սակայն կը զարմանայ միայն թէ, սարկութեան ոգին տակաւին գոյութիւն ունի չկար- «ծուած տեղեր, և վրէժխնդրու- «թիւնը, որ միշտ վեհանձնու- «թեամբ պէտք է երեւի, կը դի- «ջանի, շատ անձանց սրտին մէջ, իր արժանապատուութիւնը կը- «սքնցունելու:»

Բունմանիոյ ծովազօրին Վիրէտ անուն փոքրիկ մարտանաւը, մեր նաւահանգիստն հասաւ չորեք- «շաբթի օր Սուրէյայէն հասնելով:

Գարանթիւնան սկսելէն ի վեր Բլաղմէնի լազարէթին մէջ մշտ- «նողներն են վաթսուեւեկ չորե- «նաւ և երսուներեք առագաստի նաւ, որք երեք հազար քսան և վեց անձինք բերած են: Ուրիշ յիսուներեք չորենաւ և երեսուն մէկ առագաստանաւ, ընդ ամենն ունենալով երկուհազար ինըհա- «րիւր ութսուն երկու ճանրորդ:

ազատ բրաթիւք ընդունած են պէտք եղած պահեցողութիւնն ընելով: Այժմ լազարէթին մէջ կը գտնուին ութ չորենաւ, երկու առագաստի նաւ և քառասունչորս ճանրորդ:

Ն. Վսեմութիւնն ստիկանա- «պետ էշրէֆ բաշա, տասնէն ա- «ւելի կասկածելի անձեր բերել տալով Իզմիրի շրջակայներէն, քննութեան տակ դրած է զա- «նոնք, որք ամբաստանեալ կ'ե- «րին առաջակաց խումբերուն ուստիք կամ պաշար հայթայ- «թելու յանցանք:»

Հեղինակն «Լալիքին» չոգե- «նաւ քաղաքս հասաւ վաթսու- «նէն աւելի մահմետական ընտա- «նիք բերելով Վոյլէն: Այս գաղ- «թականք փոքր—Ափոյ մէջ պիտի տեղադրուին, երբ հարկերը չափ- «քննանիք և կան թեոսպիտոյ մէջ, որք պիտի մեկնին «Բիւրի» անուն չորենաւով:

Եւահաւ Հայիթի էֆէնտիի Իզ- «միրի ծովափորչին մէջ նաւարկե- «լու համար առած մեհաշնորհին պայմանաժամը մեր անցեալ թը- «ւին մէջ սխալմամբ 3 տարի գըր- «ուէր է փոխանակ 31 տարի՝ որ է ճիշտը:

Գ Օ Լ Է Ի Ա

Սեպտեմբեր 17 օրուան Եգիպ- «տոսի մէջ գօշերայէն մեհաշնոր- «րուն թիւն է, Ալէքսանտրիոյ մէջ 1, Գահրէի մէջ 1 որ Թանթայէն եկող ճանրորդ մ'էր, Ասիոթի մէջ 2 և Բէնէի մէջ 4 հոգի:

Հեղինակն կառավարութիւնը բողոքովն վերջուցած է հնգօր- «եայ գարանթիւնան, զոր վերջերս որոշած էր Սուրէյայէ և Տրիպոլ- «սէն եկող նաւերուն համար: Այդ երկու տեղեաց և Հեղինա- «կան եղբայր հաղորդակցութիւնք ազատ են ամսոյս 17էն ի վեր:

Սանթրալ Նիուզ լրագիրը կը- «ծանուցանէ թէ, կըսէ Էքսթրէս, Յորդանանու հովտին մէջ բաց- «ուելիք ջրանցին նկատմամբ նախ- «նական պատրաստութիւններն ը- «նելու պաշտօն ունեցող յանձնա- «խումբը նամակներ ընդունած է, Պօլոյ իր գործակատար Պ. Պար- «ֆիլյոյի կողմէ, որոնք (նամակ- «ները) կ'աւետեն թէ Վեհափառ Սուլթանը կը փափաքի այդ ձեռ-

նարկութիւնը դիւրացունել: Պ Փալէոյի և Յրանսիդ, Բ. Է. որք այդ ջրանցը չիմուելու հողը լաւ կը ճանչնան յանձնաձեւած են հարկ եղած աշխատութիւնները քննե- «լու, և անգլիական ծովակալու- «թիւնէ խնդրուած է որ Արապա- «հի ծոցին մէջ հսկողութեան հա- «մար նաւ մը ղրկէ:

Վերջերս Իրանտայի Վալիէր- «ֆօրտ քաղաքին մէջ Միշէլ Տա- «վիթի ի պատիւ հանդէս մը եւ զաւ, որու մասնակցեցան երե- «սուն հազար հոգի:

Քաղաքը զարգարուած էր դը- «րոշակներով և յաղթութեան կամարներով:

Միշէլ Տալիթի շատ ուղերձ- «ներ և շնորհաւորութիւններ զըր- «կուեցան: Միշէլ Տալիթ ազգու- «ճառախօսութիւն մը ըրաւ լէն- «տրոլի վրէժ- «Բաւա թիւ 17- «նաւ ազատ կատարեալ պարտութիւն մը էր:

Հ Ե Ռ Ա Գ Ի Ր

Սօփիա, 18 Սեպտ.

Ազգային ժողովն այսօր Ալէք- «սանտր Իշխանին ուղերձ մը մա- «տոյց ի պատասխան իր բացման ճառին:

Այս ուղերձը կըսէ թէ, խոր- «հրդարանը, ուղերձը դոհացնել Պոլիսի մէջ վրայ դրուած պար- «տաւորութիւնները, մեծ ուշա- «գրութեամբ պիտի քննէ իր գու- «մարման պատճառ տուող խըն- «դիւնները:

Ասկէ դատ կաղաչէ իշխանին՝ Թընոպայի սահմանադրութիւնը վերահաստատել՝ յայտարարու- «թիւնով մը, որոյ մէջ նշանակէ իր բարեփոխել ուղած կէտերը: Իշխանը պատասխանեց թէ, կարծ միշտի մէջ իր ընելիք ո- «րոշումը պիտի հիմնուի, աղգին ներկայացուցիչներուն համահա- «ւան կամաց վրայ:

Լոնտոն, 18 Սեպտ.

Հանդիման հոս հասած հեռա- «գիր մը կը ծանուցանէ թէ, Պոլէթ զօրավարը, որ Թոնքինի գաղղիական զօրաց հրամանա- «տարն է, պաշտօնազուրկ եղած է: Միւս նոյն հեռագիրը կըսէ թէ, զօրագետն անմիջապէս Փը- «րանսա պիտի վերադառնայ, և թէ Թոնքինի մէջ զինուորական գործողութիւնք դադարեցան, մինչև զօրագետութեան հասնիլը:

